

छ

छ^१- देवनागरी वर्णमालाका व्यञ्जनवर्णमध्ये सातौं वर्ण; तालव्य, स्पर्शसङ्घर्षी, अघोष तथा महाप्राण व्यञ्जनवर्ण; चवर्गको दोस्रो अक्षर; लेख्य रूपमा सो व्यञ्जनवर्णको प्रतिनिधित्व गर्ने लिपिचिह्न; छाते छ ।

छ^२- अ० क्रि० [सं० अस्ति] प्रथम पुरुष, एकवचन र वर्तमान-कालिक अस्तित्व बुझाउने एक शब्द ।

छँटनी- ना० [छाँट+अनी] १. छाँटछुँट पार्ने काम; छाँटाइ । २. धेरै भएर गाँजई सेप लाग्ने अवस्थामा पुगेका बोटबिरुवालाई उखेलेर छरितो पार्ने वा ठिक्क राख्ने काम । ३. कुनै पदार्थमा मिसिएको विजातीय पदार्थ वा अनिष्ट वस्तुलाई हटाउने काम । ४. अनावश्यक वा अलछ्छी र अयोग्य कामदारहरूलाई हटाउने काम; पजनी । ५. विभिन्न ठाउँमा लैजाने वस्तुहरूलाई बेग्लाबेग्लै छुट्याउने काम । - **मटनी**- ना० छाँट्ने र मिलाउने काम; छाँटछुँट ।

छँटाइ- ना० [√ छाँट्/छँटाउ(+आइ)] १. छाँट्ने भाव, क्रिया वा प्रक्रिया । २. छँटाउने भाव, क्रिया वा प्रक्रिया । [>] **छँटाइनु**- क० क्रि० १. छाँट्न लगाइनु; छाँट्ने पारिनु । अ० क्रि० छाँटा चढ्ने होइनु; बहुलाइनु ।

छँटाउनु^१- प्रे० क्रि० [छाँट्+आउ+नु] छाँट्न लगाउनु; छाँट्ने पार्नु ।

छँटाउनु^२- अ० क्रि० [छाँटा+आउ+नु] मस्तिष्कले राम्रोसँग काम नगरी सनक चढ्नु; छाँटा चढ्नु; सन्कनु; बहुलाउनु; जङ्गिनु ।

> **छँटाहा**- वि० छाँटा चढेको; सन्काहा; हावा खुस्केको ।

छँटिछटाउ- ना० [छाँट+छटाउ] १. गहना, पोसाक, केश, आदिको सिँगार । वि० २. त्यस्तो सिँगारद्वारा चिटिक्क परेको; झरिझुट्ट; चिरिच्याट्ट ।

छँटुवा- वि० [छाँट+उवा] छाँट्ने काम गरिएको; छानेको (व्यक्ति वा वस्तु) ।

छँडुली- वि० [छाडा+उली] छाडा स्वभावकी; उताउली; छाले; बाइफाले (आइमाई) ।

छँडुलो- वि० [छाडा+उलो] छाडा स्वभावको; उताउलो; रन्डीबाज; व्यभिचारी । > **छँडुल्याई**- ना० छँडुलो बन्ने भाव वा प्रक्रिया; छँडुलो हुनाको चाल; छालेपन ।

छँडुवा- वि० [छाडा+उवा] छाडा स्वभावको; उताउलो ।

छँदाइ- ना० [√ छाँद(+आइ)] छाँद्ने भाव, क्रिया वा प्रक्रिया । [>] **छँदाइनु**- क० क्रि० छाँद्न लगाइनु; छाँद्ने पारिनु । **छँदाउनु**- प्रे० क्रि० छाँद्न लगाउनु; छाँद्ने पार्नु । **छँदाहा**- वि० १. छाँद हाल्ने काम गर्ने । २. छाँदिएको; छाँदछुँद पारिएको । **छँदुवा**- वि० १. खुट्टामा बाँधिएको; छाँदिएको (पशु) । २. कसकास गरेर मिलाइएको; छाँदिएको (भारी) ।

छँसाइ- ना० [√ छाँस्(+आइ)] छाँस्ने क्रिया वा प्रक्रिया ।

[>] **छँसाइनु**- क० क्रि० छाँस्न लगाइनु; छाँस्ने पारिनु । **छँसाउनु**- प्रे० क्रि० छाँस्न लाउनु; छाँस्ने पार्नु ।

छइ- ना० हात्तीलाई पछि हट्ने पार्नका निमित्त भनिने शब्द ।

छक- ना० [सं० चकित] कुनै अनौठो कुरो देखेर वा सुनेर मन औताउने काम; छक्क; आश्चर्य; अचम्म ।

छकछक- ना० [अ० मू० छक्+अ (द्वि०)] १. रेल हिँड्दा उत्पन्न हुने शब्द । क्रि० वि० २. रेल हिँड्दा शब्द आएजस्तै । > **छकछके**- ना० १. भित्र मसिना गेडा हालेर बजाइने एक प्रकारको बाजा वा खेलौना । २. रेल (बालबोलीमा) । वि० ३. छकछक गर्ने (रेल, खेलौना, बाजा आदि) ।

छकटो- वि० [छक्कड] १. कतै पनि नमिल्ने स्वभावको; अनौठो तालको । २. अपरिपक्व; काँचो । ३. छवटा दाँत मात्र उम्रेको; पूरा जवान भइनसकेको (चौपाया) ।

छकडा- ना० [छ+कडा] तीनवटै पासामा दुईदुई फुट्टी आएमा पर्ने एक दाउ; छक्का पर्दा मात्र चल पाइने पासाको खेलको एक दाउ ।

छकडा- ना० [सं० शकट] मानिसले ठेलेर चलाइने, मालसामान ओसारने गाडी; ठेलागाडी ।

छकल्ली- ना० [छ+कल्ली] १. छवटा कल्ली मिलाएर बनाइएको ठूलो मुठो । २. एक विशेष प्रकारको नेपाली टोपी । वि० छमुटे; छ कल्लीको; छवटा कल्ली जोडेर बनाइएको ।

छकाइ- ना० [√ छकाउ(+आइ)] छकाउने किसिम वा क्रिया । > **छकाइनु**- क० क्रि० छलमा पारिनु; छकाउने काम गरिनु ।

छकाटु- ना० [छकाउ+टुट] केही पनि नभएको स्थिति; सबै कुराको अभाव; तातो न छाँरो ।

छकार- ना० [सं०] १. चवर्गको दोस्रो व्यञ्जनवर्ण; 'छ' अक्षर ।

छकाल- ना० [सं० सकाल] १. मध्याह्नको समय; मध्याह्नकाल ।

२. बिहानको समय; सखार । ३. सुनसान स्थिति; सन्नाटा; निछुचाम । > **छकाली**- ना० छकालमा खाइने खाजा वा चमेना ।

छकाले- वि० छकालमा खाजा खाने (व्यक्ति) । **छकालो**- ना०

१. छकालमा गरिने काम । २. छकाली ।

छकावट- ना० [छकाउ+आवट] छकाउने भाव, अवस्था वा क्रिया । > **छकावटी**- ना० छकाउने चाल; छकावटपन ।

छकाहा- वि० [छकाउ+आहा] छकाउने स्वभाव भएको; भुक्क्याउने ।

छकि-नु- अ० क्रि० [छक्क+इ+नु] १. छलमा पर्नु; भुक्कलमा फस्नु । २. अलपत्र परिनु; छलिनु । ३. बिरिनु; भुल्नु । ४. जिल्लिनु; छक्क पर्नु । ५. ठगिनु; धोकामा पर्नु ।

छकुबन्जार- ना० आफ्नै जीउमा मालसामान बोकेर बजारमा लगी बिक्री गर्ने मान्छे । > **छकुबन्जारी**- ना० छकुबन्जारको